

okupljanje sveštenstva na liniji lojalne suradnje sa narodnim vlastima. [...] Inicijativa za stvaranje udruženja potakla je od UDB-e” (str. 417–418). Nadalje se u istom spisu navode pristup i taktike tajne službe: “Obično se sveštenici pristupilo na patriotskoj bazi, kod drugih je pak vršen pritisak na osnovu kompromitirajućeg materijala, sa jednim delom sveštenstva održavao se lični kontakt bez nekog formalnog vrbovanja i sl.

U *Zaključku* (str. 429–433) autor analizira spomenute događaje te navodi da je smrću kardinala Stepinca 1960. godine, kojega je jugoslavenski režim smatrao glavnom polugom za kaotičan odnos s Katoličkom crkvom, jugoslavenska vlada najavila da će raditi na sredivanju crkveno–državnih odnosa. Daljnji pregovori rezultirali su potpisivanjem Protokola o normalizaciji jugoslavenskih–vatikanskih odnosa 1966. godine te je potom uslijedila nešto blaža represija vlasti.

Knjiga je važan doprinos proučavanju crkvenih odnosa s tadašnjom vlasti te odnosa unutar same Crkve i biskupa. Preporučam poseban osvrt na stenogram Udbe, jer je opisana njezina uloga i rad kroz prizmu kontrole udruženja, ali i cjelokupnoga svećenstva. Također, treba obratiti pozornost na djelovanje Dobroga pastira s obzirom na to da su drugačije prilike vladale kod svećenika u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, što sam autor zaokružuje, čime daje dodatni obol navedenoj problematici.

Danijel Jurković

Josip Sanko Rabar, *Radosna uvjeravanja*. Split: Naklada Bošković, 2019, 162 str.

Knjiga *Radosna uvjeravanja* autora Josipa Sanka Rabara u svojem naslovu ima glagol *uvjeravati*. Jedna je od definicija toga glagola “pružati dokaze o nečemu”. Budući da se korijen toga glagola nalazi u sintagmi naslova, s pravom

se možemo zapitati je li ovo još jedna knjiga u nizu koja govori o dokazima Božje prisutnosti u ljudskim životima, a koje smo manje ili više i sami svjesni, ili su ti dokazi sada predstavljeni na načine koji će nas navesti da pomislimo da smo saznali nešto novo što otprije nismo znali ili doživjeli. To je pitanje koje si sam čitatelj na početku može postaviti i tako krenuti u potragu za odgovorom skrivenim između korica knjige. Istinit, a u nekim dijelovima ironičan, oštar, u drugim pak topao i prijateljski raspoložen, odzvanja ton Josipa Sanka Rabara cijelom knjigom. On ne iznosi razumske dokaze i argumente, ne ide za logičnom dosljednošću ni egzaktnom provjerljivošću. Autor djela naoružava se osobnom realnošću i upravo je ona njegov glavni adut koji izdvaja knjigu *Radosna uvjeravanja* od niza sličnih naslova koji govore o Božjoj prisutnosti.

Odgajan u nevjerničkoj obitelji, Boga je upoznao tek na studiju filozofije. Kako ističe, studirajući Boga postao je svjestan da On nije nešto novo za njega i da je odavno disao u njemu. Smatrao se Pinokijem (jedan od podnaslova knjige) kojega je Bog, od drvenoga lutka, pretvorio u čovjeka od krvi i mesa te upravo zbog toga što je nekad bio bezbožac, autor temeljito progovara o Stvoriteljevoj prisutnosti, o sumnjama, o sekularizaciji, i mnogim drugim, usudim se reći, provokativnim pitanjima kojima se bavio na putu obraćenja k istinskoj vjeri. Knjiga Josipa Sanka Rabara podijeljena je na 44 podnaslova na 158 stranica. Ona nema linearni tijek i nije pisana u nekoj konstanti čija bi se eksplikacija mogla pratiti. Dapače, dobiva se osjećaj da su podnaslovi zapravo nasumične misli autora koji se mogu shvatiti kao autonomne cjeline. Tu se zahtijeva čitateljeva koncentracija i traži se od njega da ne čita “samo očima”.

Kako bi dobili kratki uvid u sam sadržaj djela, izdvojit ću tek šest podnaslova koji se čine egzemplarnima za ovu knjigu. Njihovi su naslovi: *Kraljevstvo*

Svjetiljka, Jadni Javert, Kontraproduktivnost, Kako oprostiti Bogu?, Trenutak vječnosti i Vjera.

U podnaslovu *Svjetiljka* autor kritički progovara o površnom shvaćanju Crkve, ali se također bori s pitanjem: Što znači poznavati Crkvu izvana? Ima li nečega dobrog u iskrivljavanju slike Crkve, u skrivanju njezine biti, u njezinu prilagodavanju današnjoj masi te možemo li na sve to pronaći odgovor u Isusovim upozorenjima napisanim u Markovu evanđelju, a to su pitanja kojima autor posvećuje pažnju u ovom podnaslovu.

Podnaslov *Jadni Javert* povezan je s romanom *Jadnici* Victora Hugoa, točnije s likom policijskoga nadzornika Javerta. U tom romanu upravo robijaši, prostitutke i beskućnici nose odsjaj Krista, a ugladeni su građani i društvena elita često nositelji nečega demonskoga. Upravo preko Javerta, koji odskače u toj izopačenosti, progovara o etiketiranosti današnjega društva i koristi ga kao simbol da progovori o svima onima koji su kao on. Za Javerta nema pravde mimo suca i zakona. A što se događa s njim, odnosno njima, kada bog–zakon umre?

U podnaslovu *Kontraproduktivnost* saznajemo više o religijskoj mudrosti koja može učiti čovjeka umijeću trpljenja, strpljivosti i duhovnomu obogaćivanju. Ima li istine u tom da što smo moćniji — nemoćniji smo i što više grabimo bližnjega, to ga manje imamo? Bi li svijet postao pravednijim kada bismo se prestali nasilno boriti protiv nepravde? Jesmo li mi Raskolnikov o kojem Dostojevski piše: “razbojnik koji misli da ubija zbog novca, a zapravo to čini zbog radosti noža”?

Podnaslov *Kako oprostiti Bogu?* provokativan je poziv na pitanje kako oprostiti Onomu koga molimo za oprost? Ovdje autor dovodi u sukob teorijsko znanje sa praktičnim životom vjernika. Smatra da je jedno teorijsko znanje i naučeni vjeronaučni sadržaj, a drugo susret s Bogom u nutarnjoj intimi srca.

Upravo u toj dubini čovjek krije svoje mračne labirinte, potisnute tajne i velike rane. Može li on biti spašen ako ondje pronade ljubav i možemo li mi prije oprostiti sebi nego Bogu?

Jedna zanimljiva autorova kritika (koja pomalo odudara od tona djela) nalazi se u podnaslovu *Trenutak vječnosti*. U njoj se progovara o lažima koje varaju ljude, koje nude užitak bez ikakve muke. Ovdje autor brani mišljenje da je svaki hedonist ujedno patnik. Nosi li svaki užitak patnju i svaka patnja užitak, kakvi smo mi kršćani po tom pitanju, jesmo li upravo takvi kakvi bi trebali biti, pitanja su na koja autor u ovom podnaslovu daje logične i istinite odgovore.

U podnaslovu *Vjera* autor iznosi vlastitu percepciju vjere i njezinu “definiciju”. On ju smatra osobnim odnosom i Božjim darom, koji je ujedno i svjestan i slobodan čin. Nju nam upravo Bog u našoj nemilosti, tami i odbačenosti najviše daruje. Ona je povjerenje u nekoga, i to nekoga tko ljubi i tko je ljubljen. Vjera je kad usprkos kušnji, križu i boli, ipak vjerujemo da ćemo biti spašeni. Na kraju krajeva, to je vjera da križ vodi ljubavnomu susretu. Autor smatra da svaki vjernik u svojoj dubini nosi bar mrvicu toga susreta.

Pri samom koncu ovoga prikaza izdvajam ono što je autor u jednom dijelu napisao: “prije no što do tebe dode glas da te itko pametan čita, da je makar jedan čitatelj opazio vrijednost onoga što pišeš, pa je onda jeka tvoga pisanja samo negativna”. Ondje priznaje svoju nepoznatost i nesavršenost u pisanju u kojoj, kako navodi, uživa. S obzirom na pročitano, preporučam ovo djelo svima koji žele pročitati nešto drugačije i realnije. Vjerujem da će ono uspjeti čitatelju prenijeti vrlo bitnu poruku koju vam prepuštam da sami otkrijete u ovoj zanimljivoj zbirci različitoga, a povezanoga.

Zlatko Brauchler